

JIRÍ J. VÍTEK

29. března 1935 Praha – 19. prosince 2014 New York

(foto se svolením Evy V. Dubovské)

Během své profesionální kariéry jsem měl možnost se seznámit s několika výjimečnými lékaři. Jedním z nich byl nepochybně Jirka Vítek. Jako mladý lékař, aspirant jsem se s tímto českým jménem seznámil v publikacích z neuroradiologie, jejichž kopie jsme si ještě před rokem 1989 obstarávali zasíláním korespondenčních listků na adresy z Current Contents (1). Poprvé jsme se setkali při jeho přednášce o embolizacích mozkových zkratů v Praze na Neurologické klinice ve Všeobecné fakultní nemocnici v červnu v roce 1990. Protože jsem vedl aktivní diskusi, o přestávce mi věnoval igelitku s mikrokateétry Tracker 18 a hydrofilními vodiči Terumo. Tehdy jsem si ještě nebyl vědom, že tento mikrokateétr a hydrofilní technologie povrchu katéétrů a vodičů usnadní katetrizaci revoluční měrou. Od té doby jsme si začali dopisovat a já jsem s ním konzultoval své první pacienty s mozkovými aneurysmaty v té době léčené odpoutatelnými balonky.

Prof. MUDr. Jiří Vítek, CSc. se narodil 29. března 1935. Jeho otec byl známý pražský profesor neurologie, nejstarší žák prof. Kamila Henna, autor učebnice Obecná neurologie vydané poprvé v roce 1947 (2) a zakladatel sanatoria pro nervové choroby ve Vráži u Písku. Starší sestra dr. Eva V. Dubovská se stala v emigraci prezidentkou Americké společnosti pro nukleární medicínu. Jiří Vítek vystudoval Lékařskou fakultu v Praze a navázal na studium kandidátskou prací Angiografie zevní krkavice pod vedením prof. Jana Jirouta a doc. Václava Kvíčaly. V roce 1962 byl vyslán v rámci mezinárodní podpory socialistických režimů na 2 roky do Chile a pak i na Kubu. Jeho dalším jazykem se stala španělština. V prosinci 1968 emigroval do Spojených států amerických. Zde v univerzitní nemocnici státu Alabama v Birminghamu se stal docentem, vedoucím oddělení neuroradiologie a posléze i profesorem neurologie, neurochirurgie a radiologie (3). Mezi jeho blízké spolupracovníky patřili jak radiologové prof. Frederick S. Keller, tak i invazivní kardiolog prof. Gary Roubin. Kromě

publikací o epistaxi (4) psal o perkutánních transluminálních angioplastikách a spolu s týmem vedeným Gary Roubinem se stal průkopníkem karotických angioplastik, k jejichž rozkvětu došlo zavedením filtračního protekčního zařízení. Jiří Vítek navrhl pro bezpečnější katetrizaci karotických tepen katéétr po něm pojmenovaný, který je používán na celém světě a vyráběn firmou Cook (VTK, Cook, Bloomington, IN, USA) (5–7). V roce 1995 byl pozván Gary Roubinem ke spolupráci do Newyorské nemocnice na Lennox Hills, kde pracoval na velkém kardiovaskulárním oddělení se šesti katetrizačními sály. Po dobu jeho působnosti zde se zvýšila jeho odborná podpora českých intervenčních radiologů a angiologů umožněním stáží, ale také jeho častá účast na odborných seminářích a kongresech v České republice (8) a zemích východní Evropy. Jiří Vítek byl členem mnoha evropských společností včetně prestižní The Gruntzig International Society a obdržel řadu ocenění od národních neurologických a radiologických společností včetně českých a slovenských.

Jirka Vítek nás mnohokrát navštívil a za posledních 25 let jsme se měli možnost sprátelit. V jeho profesní rovině jsem si všiml, že vždy chtěl, aby neurointervence byly prováděny dle zaběhaných pravidel a protokolů. Když sledoval katetrizační výkony na našem pracovišti, tak si vždy neodpustil poznámku typu „zase tam strká katéétr bez vodiče“ nebo „tahle centrace je hrozná“. Vždy chtěl brilantní techniku katetrizace učit a šířit, zvláště do zemí východní Evropy. Já osobně jsem prošel takovým přeškolením během mého fellowshipu v Dotterově institutu v Oregonu, kde tehdy mezi mými učiteli byl Fred Keller, Vítkův bývalý spolupracovník z Alabamy. Často na něj vzpomínal.

Jirkův vztah k zemím východní Evropy byl jednak podmíněn jeho znalostí ruštiny a dále jeho maminka pocházela ze židovské lotyšské rodiny, hlavně však vysoce oceňoval přátelskou východní atmosféru a srdečné přijetí na katetrizačních laboratořích v těchto zemích. Přestože byl na vědeckých setkáních uznávanou celebritou v neuroradiologii, nikdy se nechoval povýšeně a díky tomu měl hodně skutečných přátel.

Jeho názor na současnou společnost byl velmi kritický, a to na jak na politická prohlášení, tak i mezilidské vztahy. Toto „uvádění věcí na pravou míru“ se u něj projevilo i ve člancích vědeckých (9) či z historie medicíny (10).

Jestli existuje nebe pro intervenční neuroradiology, tak jsem si jist, že se odtamtud na nás Jirka usmívá.

„Lidstvo volá po pravdě, ale miluje sen; hledá kost a kámen skutečnosti, ale zbožňuje oblaka vidin.“

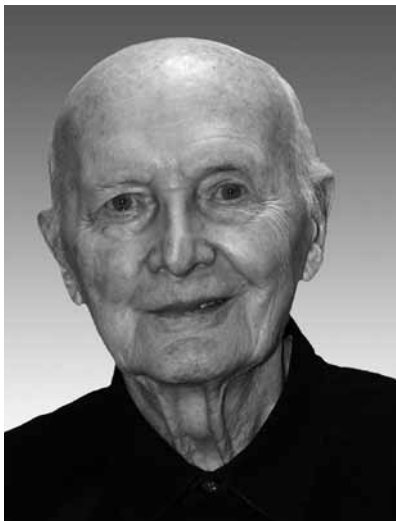
Eduard Bass: Lidé z maringotek, Lidové noviny 1942

Literatura

1. **Vítek JJ, Raymon BC, Oh SJ.** Innominate artery angioplasty. *Am J Neuroradiol* 1983; 5: 113–114.
2. **Vítek JJ.** Obecná neurologická diagnostika. 3. přepracované vydání. Praha: Státní zdravotnické nakladatelství 1955.
3. **Vítek JJ.** Femoro-cerebral angiography: analysis of 2,000 consecutive examinations with special emphasis on carotid arteries catheterizations in older patients. *Am J Roentgenol Radium Ther Nucl Med* 1973; 118: 633–647.
4. **Vítek JJ.** Idiopathic intractable epistaxis: endovascular therapy. *Radiology* 1991; 181: 113–116.
5. **Al-Mubarak N, Vítek JJ, Iyer SS, et al.** Carotid stenting with distal-balloon protection via the transbrachial approach. *J Endovasc Ther* 2001; 8: 571–575.
6. **Vítek JJ, Roubin GS, Al-Mubarak N, et al.** Carotid artery stenting: technical considerations. *Am J Neuroradiol* 2000; 21: 1736–1743.
7. **Al-Mubarak N, Vítek JJ.** Basic angiographic anatomy of the brachiocephalic vasculature. In Al-Mubarak N, Roubin GS, Iyer SS, Vítek JJ. Carotid artery stenting. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkin, 2004; 77–89.
8. **Vítek JJ, Iyer SS, Roubin GS.** Endovaskulární léčba karotických tepen. In Krajina A, Peregrin JH. *Intervenční radiologie. Miniinvasivní terapie.* Hradec Králové: Olga Čermáková 2005; 355–371.
9. **Vítek JJ.** Accessory meningeal artery: an anatomic misnomer. *AJNR* 1989; 10: 569–573.
10. **Vítek JJ, Smith MJ.** The myth of the Brooks method of embolization: a brief history of the endovascular treatment of carotid-cavernous sinus fistula. *J Neurointerv Surg* 2009; 1(2): 108–111.

*prof. MUDr. Antonín Krajina, CSc., EBIR
Radiologická klinika FN, Sokolská 581, 500 05 Hradec Králové*

PROFESOR JOSEF RÖSCH – 90. LET

Dne 27. dubna 2015 se dožil 90. let profesor Josef Rösch, kterému bych takto chtěl jménem České společnosti intervenční radiologie popřát vše nejlepší. Josefa Rösche není jistě potřeba nikomu představovat. Mohli bychom jen opakovat dlouhou řadu jeho vědeckých úspěchů, čestných členství, ocenění, medailí a nesčíslné množství publikací a předná-

šek. Já bych ale zdůraznil jiné aspekty jeho vědeckého a medicínského působení. Uvědomuji si totiž, že tím, že jsme s ním mohli spolupracovat, jsme v osobě Josefa Rösche měli (a stále ještě máme), člověka, který změnil medicínu, a to ve více oblastech. Jeho průkopnické práce v oblasti terapie krvácení do GIT embolizací otevřely cestu metodě, která zachránila stovky a tisíce nemocných a je stále používaná. Spo-

lupráce na vývoji kovových stentů umožnily vývoj PTA, ale i nevasculárních intervencí. Dalším převratným nápadem je metoda TIPS, kterou navrhl a experimentálně ověřil ještě v době, kdy medicínská technika neumožňovala její využití. Nicméně po vývoji stentů je tu TIPS jako klinická metoda, která pomáhá tisícům nemocným s krvácením z jícnových městek či s refrakterním ascitem.

Josef sice odešel v roce 1967 do USA, ale stále zůstal příznivcem české intervenční radiologie – jako vedoucí Dotter Interventional Institute školil na svém pracovišti nesčíslnou řadu českých radiologů, ale umožňoval i návštěvu jiných medicínských profesí. Všichni si jistě pamatujeme osm ročníků intervenčních workshopů v Praze, které nejen přinesly řadu excelentních přednášek, ale i umožnily propojení české intervenční radiologie se světovou.

Je neuvěřitelné, že Josef Rösch zůstává i v 90 letech mentálně stále mladý, i nadále píše odborné i přehledné články a knihy. Jeho doporučení: „Chceš-li se o problému něco dozvědět, napiš o něm článek, chceš-li vědět víc, napiš o něm knihu,“ zůstává stále platné a měli bychom si ho všichni připomínat.

Josefe, přeji Ti za sebe a také jménem českých intervenčních radiologů vše nejlepší. Přejeme Ti, abys s námi oslavil i řadu dalších svých narozenin.

*prof. MUDr. Jan Peregrin, CSc.
Základna radiodiagnostiky a intervenční radiologie IKEM,
Praha*